

Livsstilsforandringer

- ER ORGANISASJONENE BEREDT FOR EN NY VIRKELIGHET?

FORUM ANSVAR

Årets tema: Trendspotting og organisasjonsutvikling

Da Stiftelsen ansvar for framtiden møttes til den årlige Forum Ansvar i Oslo 8. november, var det nåtid og framtid som var viktigste fokus.

Ordfører/styreleder for Stiftelsen ansvar for framtiden Nils-Erik Söderqvist ønsket velkommen til konferansen med å fortelle om SAFFs opphav og historie, og hvordan Forum Ansvar i dag ivaretar den gamle ideen fra tiden med forsikringselskapet Ansvar, hvor man ønsket en felles nordisk arena for å samarbeide om tiltak for å styrke den helnyktre livsstilen. Etter stiftelsens etablering i 2001 hadde styret 2011 en strategikonferanse der ønsket om en årlig møteplass kom fram. Dette ledet til den første møteplassen i Gøteborg for fire år siden. Siden har dette fått navnet Forum Ansvar, og denne har siden vært arrangert i Oslo, København og Stockholm, og nå i 2017 i Oslo. Et lite utdrag fra hans innledning:

- «Menneskene er ikke den der hennes sko står, men der hennes drømmer er, sa Söderqvist, og fortsatte: «Det forteller oss at vi må endre oss, hvordan skal vi løse de bekymringene vi har med tanke på organisasjonenes fremtid. Derfor er organisasjonsutvikling tema for denne konferansen».
- Organisasjonene i SAFF står alle i ulike utfordringer, og derfor er det nordiske samarbeidet viktigere enn noen gang. Samarbeid gir en merverdi – å være mange sammen er en nøkkel til å finne gode løsninger. De store organisasjonene har et ansvar også for at de små kan overleve og ha en framtid, mente Söderqvist.
- En pessimist vinner hver gang han taper. Og vi tilhører ikke den gruppen! For oss alle er det viktig å våge å miste balansen noen ganger, gjøre det som ikke er forutsett. Tørre å møte kritikk. Det å ikke tørre, er å miste seg selv. Vi må våge å gjøre nye ting, oppfordret Söderqvist, som innledning til dagen.

Fordelene ved å være mange, er mange!

Generalsekretær i Actis, Mina Gerhardsen, presenterte vertsorganisasjonen, som er en paraplyorganisasjon med 32 medlemmer og jobber med alkohol, narkotika og pengespill. Hun fortalte litt om Actis strategi for å få politisk gjennomslag, som blant annet utnytter bredden og mangfoldet i paraplyen og kunnskapen organisasjonene sitter på. I tillegg jobber Actis aktivt med å skape allianser utenfor medlemsmassen.

- «Fordelene med å være mange, er mange», brukte den norske fagbevegelsen i en kampanje nylig. Og det er veldig riktig. Både i antall, fordi det gir styrke, men også i mangfold av ideer og kompetanse, sa Gerhardsen.

Hun pekte ellers ut en del felles utfordringer i Norden, som diskusjonene om grensehandel, monopolenes stilling og endringer i regelverket rundt markedsføring. I tillegg viste hun til et av dagens hovedtema, nemlig den interessante trenden i at ungdomsforbruket av alkohol er synkende.

Hvordan forklare at ungdom drikker mindre?

Peter Larm, forsker ved CAN og Centrum för klinisk forskning, Uppsala universitet) forsker på trenden vi ser i Norden og hele den vestlige verden, at flere ungdommer ikke drikker alkohol, og de drikker mindre enn før.

Trenden er vanskelig å undersøke, men synes altså tydelig i flere store multinasjonale undersøkelser (ESPAD og HBSC).

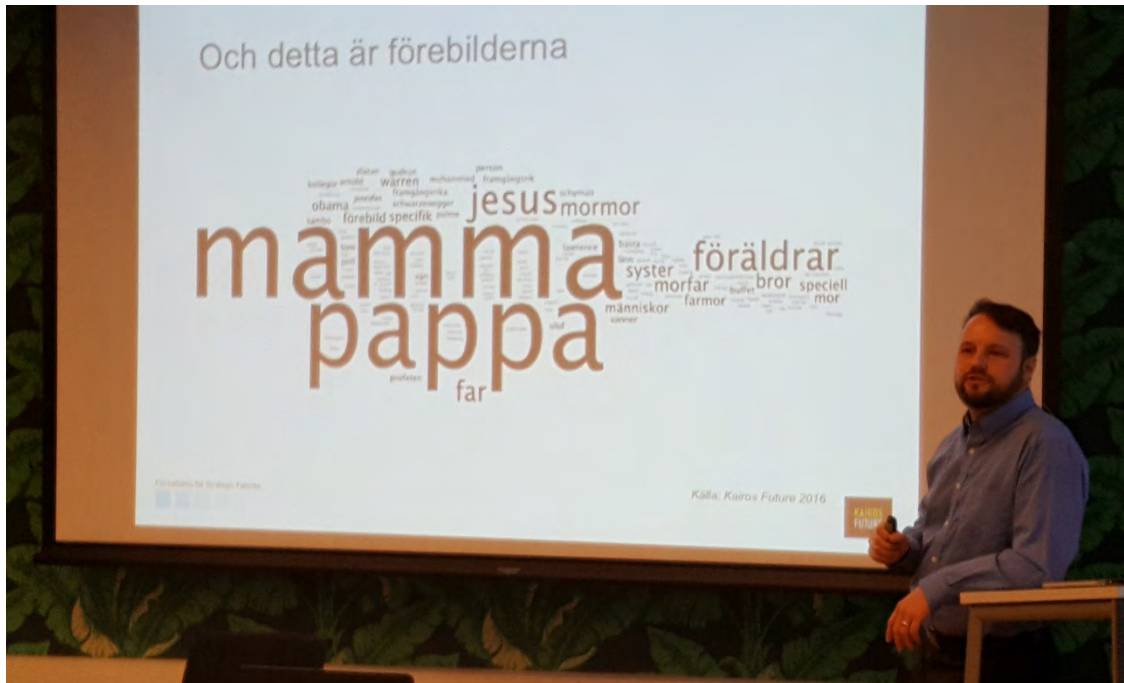
HBSC ser på ungdom i alder 11-15 år. Andelen som ikke drakk, økte i 20 av 28 land.

ESPAD-undersøkelsen (EU) viser nedgang fra 2003. Andelen ungdom som ikke drikker (alder 15-16 år) økte i 20 av 28 land. Men stor variasjon. I land som Tsjekkia, Frankrike og Bulgaria ser man ingen endring i ungdomsvaner. Norden skiller seg vesentlig (positivt) ut.

Det interessante og overraskende er at trenden oppstår i hele vesten – uavhengige landenes ulike alkoholpolitikk og reguleringer – som kjøpsalder, markedsføringsregler, prispolitikk etc... Dermed må vi også se på psykologiske, sosiologiske eller sosiale prosesser, i tillegg til de alkoholpolitiske prosesser, fortalte Larm.

Oversiktsstudier på området har påpekt mangelen på forskning på hvorfor ungdom drikker mindre og at færre drikker. Drug and alcohol review har invitert forskere til egen utgivelse om temaet, dette kommer i 2018.

I foredraget ellers gikk Larm gjennom ulike forklaringsmodeller, hvorav det ikke finnes enkeltstående faktorer som virker særlig sterkt, men antakeligvis må fenomenet forklares multivariat og utforskes ytterligere.

Trendspotting: Hvordan engasjere dagens ungdom?

Fredrik Torberger, framtidstrateg i Kairos Future, presenterte det forskning, spørreundersøkelser og trendspottere vet om ungdom og engasjement i dag. Hva er de opptatt av, og hvilke framtidsplaner har de? Og hva skal til for å få ungdom til å delta i organisasjonsliv i dag (og er det i det hele tatt mulig)?

Torberger tegnet et bilde av dagens ungdom som veldig jordnære – målene er knyttet til familieverdier og mamma og pappa er deres største forbilder. Samtidig er dette en generasjon som har mange bekymringer. Andelen unge som ble behandlet for depresjon eller angstsykdommer øker stadig. Når 10.000 personer i arbeid ble spurt om de føler seg i risikozonen for å behøve sykmelding for noen form for psykisk uhelse de kommende årene, svarte 20 prosent ja. Dette kan være en av årsakene til at ungdommer i dag føler at de lever med risiko for å bli sykmeldt på grunn av psykisk uhelse. De ønsker å hvile mer, og drømmer om mindre psykisk stress og bedre helse.

Er man klar for å engasjere seg i fritiden da, spurte Torberger, som i tillegg påpekte at arbeidet er i ferd med å bli mindre viktig for å skape mening i livet. Ungdom i dag er redd for (prioritert rekkefølge):

- ikke få jobb
- miljøødeleggelse
- ikke finne den rette
- sykdom og pandemier
- krig/terrorisme

Samtidig mener 29 prosent av unge mennesker at demokrati som system er dårlig tilpasset til å gjøre store og nødvendige forandringer som vi trenger nå. Når mange opplever mangel på tid, øker

selvsagt kravene til at det ideelle engasjementet leder til konkrete resultat – det er kanskje til og med viktigere enn at engasjementet gir stor personlig innflytelse (tradisjonell foreningsdemokrati).

Torberger viste også til ulike undersøkelser om ungdom og engasjement som kan ha betydning og innvirkning på hvordan vi legger opp frivilligheten.

- Jordnære drømmer, men høye krav.
- Beskytter privatliv med tydelige grenser og vil ha fri når de har fri.
- Helse og stressfrihet verdsettes/skattes høyere
- Mer psykisk uhelse
- Sviktende tro på demokrati
- Respekt og likestilling helt grunnleggende verdier
- Engasjement med høy individualisering
- Heller medskapere (korttids engasjement) enn bærere over tid
- Nytte og velmående mer enn plikt

Dere må bli flinkere til å synliggjøre verdien av å være med og være flinkere til å tenke nytt og tilpasse organisasjonene til vår tid, var Torbergers råd til salen.

Jesper Bengtsson: - Skjerp dere!

Jesper Bengtsson, sjef for Tankesmedjan Tiden, svingte piskene over forsamlingen under tittelen «Folkebevegelsene – skjerp dere». Han påpekte først de gamle folkebevegelsenes problem:

- Minskende medlemstall
- Færre lokale foreninger
- Færre engasjerte
- Større omveltning i medlemsgruppen
- Mer i Vi-egget, mindre i nærverden (og kontakter i nærverden er mer og mer fra Vi-verden) og omverden.

«Vi vender oss mer og mer innover, selv om vi burde vendt oss utover. Vi bedriver en slags innavl», sa Bengtsson.

Han minnet om at dagens unge er «Nomader i nuet». Folk er ikke lenger så langsiktig i sitt engasjement, men mer i prosjekt. Men det betyr ikke at ikke folk er verdi-drevet, sa Bengtsson.

Han brukte kulturprosjekter som et eksempel på hvor den gamle avholdsbevegelsen kan hente inspirasjon til hvordan å lykkes med å få ut dette verdidrevne engasjementet.

Bengtssons egenerfaring fra teaterprosjektet han deltar i er at denne formen for organisering kommer i møte mange av vår tids ønsker og behov for deltakelse:

- Målrettet med tydelig slutt
- Felleskap (som man skaper selv)
- Ansvar/makt (del av helhet)
- Personlig utvikling for deltakerne
- Belønning i form av oppmerksomhet og applaus, publikum, «likes».

- «Politisk uttrykk». Det finnes nesten alltid et budskap i det som spilles. Det blir alltid lettere å engasjere da.

Bengtsson fikk spørsmål i slutten av sitt innlegg om hvordan han ville angrepet situasjonen dersom han skulle øke engasjementet i avholdsbevegelsen:

- Bygge opp egne kampanjer og sørge for å nå bredere enn dere gjør i dag. Legge en strategi for å nå nye.
- Også finne måter å få engasjement over fra nett til virkelig liv.
- Skape plattformer for enkeltstående spørsmål.

Søren Holmberg: Alkohol-ideologi og alkoholopinion

Søren Holmberg, professor emeritus i statsvitenskap ved SOM-institutet, Göteborgs universitet, snakket om en oppadgående kurve og en nedadgående. Den oppadgående kurven (som har flatet ut noe og til og med gått ned siste årene) er knyttet til hvor ofte svenskene drikker alkohol. Andelen jevnlig alkoholkonsumenter er klart høyere i dag enn for 20-25 år siden.

Holmberg pekte på at utviklingen i konsum og holdning har vært ulik i ulike sosiale og politiske grupper. Den nedadgående kurven gjelder innstilling til ulike restriksjoner når det gjelder alkohol. Andelen svensker med alkoholliberal innstilling er klart lavere i dag enn i begynnelsen av 2000-tallet.

Holmberg pekte på at veldig mye av utviklingen når det gjelder holdning til restriksjoner er knyttet til venstre-høyre-dimensjonen, mens alder, yrke, bosted har liten betydning. Men noen sosiale faktorer slår inn og som står seg i multivariat kontroll:

- **Kjønn** (kvinner mer restriktivt innstilt)
- **Utdanning** (høy utdanning gir mer restriktiv innstilling)
- **Religion** (religiøsitet – mer restriktiv holdning)

Egeninteresse har også en sterk påvirkning:

- **Alkoholvane.** Jo mer man drikker, jo mer alkoholliberal er man. Men langt fra 100 prosent. (sterk faktor, men ikke 100%)
- **Kunnskap.** Mer kunnskap, mer positiv til restriksjoner. Derfor er det fornuftig forebyggingsstrategi å øke kunnskap hos folk om virkningen av restriksjoner)
- **Konsekvensbedømming.** Om man synes det er bra eller dårlig for en selv og samfunnet. Klar overvekt som mener at det er positivt for en selv med alkoholdriking, men samtidig dårlig for samfunnet. Dette er igjen koblet til holdning til restriksjoner. Viktigst for oppslutningen er at man oppfatter at alkohol gir dårlige effekter på samfunnet.
- **Alkoholideologi:** samfunnets ansvar kontra individets ansvar. Dette varierer med politisk tilhørighet på venstre-høyreaksen.

Blå Kors: Hva lærte vi av strategiprosess og omorganisering?

Jan Elverum, generalsekretær i Blå Kors Norge, presenterte deres strategiprosess og lærdommen av omorganiseringen de har gjennomført.

Hvorfor endre, spurte Elverum. - Jo, fordi analyser viste oss at vi hadde:

- En fragmentert organisasjon. Dårlig samarbeid mellom likeartede virksomheter.
- Sterke enkeltvirksomheter. «Vi er dyktige hver for oss».
- Elendig utnyttelse av organisasjonens samlede potensial.
- Få frivillige
- Pensjonsordninger truet organisasjonens fremtid
- Risikofylte anbuds konkurranser
- Foreningene fungerte ikke som tjenesteytere
- Ulike plattformer og ulike profiler

Målet var at vi ville utnytte våre fortrinn og skape fordeler som kan utnyttes. Vi har en innovativ historie som vi ville revitalisere slik at vi kunne mestre en fremtid med nye utfordringer, fortalte Elverum.

Beslutningen ble gjort. Blå Kors laget en faglig inndelt organisasjon der strukturen skal understøtte målet:

- Divisjon behandling
- Divisjon opplæring
- Divisjon barn, omsorg og frivillighet

Blå Kors laget også egne ledernetverk, samarbeidfora, faglige fora på alle relevante områder. I tillegg ble det laget felles it-plattform, felles økonomisystem, fellestjenester på HR, sterkere brandinginnsats. Samtidig ble en kostbar og uforutsigbar pensjonsordning avvirket. Det ble ansatt en markedssjef som skulle drive med fundraising for å skape flere frie midler.

En viktig del var også å omdøpe «frivillige» til «tidgivere». Blå Kors har nå som mål å ha tidgivere knyttet til alle virksomheter – økende antall og tidsbruk i frivillig innsats. Dette er oppnådd gjennom:

- Egen tidgiverkoordinator
- Profesjonalisering av rekruttering, opplæring og forvaltning av alle tidgivere
- Digitalt introduksjonsprogram til alle tidgivere.

Evaluerings 3 år senere viste at:

- Endringsarbeidet var riktig og nødvendig
- Bedre eierstyring skaper felles retning og felles prosesser
- Mer samarbeid. «Mindre sjø mellom båtene».
- Suksessfaktor: forankring, spørreundersøkelser, dialogmøter. Men erfaringen er også at uenighet og motstand er robust.
- «All in» er krevende. Mange parallele løp skaper stort trykk og gevinsten er åpenbar. Men stor slitasje. Burde brukt mer tid.
- Mer ressurser til koordinering av viktige prosesser. Tar 3-5 år.

Gruppediskusjoner

Også på årets Forum Ansvar ble deltakerne engasjert i gruppesamtaler om temaene som var tatt opp i løpet av konferansedagen. Disse problemstillingene ble diskutert:

FORUM ANSVAR

- Hur kan vi i våra organisationer ta tillvara på trenden/normskiftet att unga i allt större utsträckning inte dricker?
Hur kan vi få dem att bli intresserade av att organisera sig?
- Utan ett brett folkligt stöd blir det svårt för Sverige och Norge att upprätthålla sina hittills framgångsrika restriktionsåtgärder på alkoholområdet.
Vad tror vi händer framöver med opinionsstödet och hur kan vi påverka det?

STIFTELSEN ANSVAR
FOR FRAMTIDEN

Alvorlige diskusjoner blant nordiske kolleger.

Oppsummering av dagen – utviklingsmidler fra SAFF

Susanne Jensen, fra styret i SAFF/Sveriges Blåbandsförbund, oppsummerte dagen på vegne av styret i SAFF. Hun pekte på trender og utviklingstrekk som utfordrer, som digitalisering, endring i syn på medlemskap, engasjementsformer og profesjonalisering av organisasjonslivet. Og oppfordret til at alle medlemsorganisasjonene i SAFF tar tak i egen organisasjon og gjør det nødvendige utviklingsarbeidet som må til for å være relevante i en ny tid.

Vad gör det med oss som organisationer att vi som folkrörelser kanske inte längre är självklara? Det utmanar.

Utdrag fra Susanne Jensens oppsummering og informasjon om utviklingsmidler:

«För att möta dessa utmaningar som vi har sett och som våra huvudmän står inför har vi i SAFF-styrelsen beslutat om en framtidssatsning på utvecklingsmedel som våra huvudmän kan söka om.

Syftet med utvecklingsmedlen är att stärka nykterhetsidén, medlen ska bidra till att utveckla mervärde och särart. Flera av våra huvudmannaorganisationer står inför stora utmaningar. Vi behöver vända en nedåtgående trend, rusta och stärka oss inför framtiden. Nykterhetsrörelsen i Norden tjänar på att det är en mångfald av nykterhetsorganisationer.

Varje huvudman kan ansöka om utvecklingsmedel till en summa av max 500 000 kr per år under högst fem år. Utvecklingsarbete tar tid, men med upp till fem år får man goda möjligheter att verkligen kunna åstadkomma något och se resultat av arbetet. Det är viktigt att poängtera att det här inte är ett generellt verksamhetsbidrag utan det är medel för utvecklingsarbete.

SAFF-styrelsen har stor tilltro till respektive huvudmannaorganisation och er förmåga att avgöra vad som behöver utvecklas och stärkas i respektive organisation. Det är ni som känner era organisationer bäst. Det är ni som vet vad som behöver göras för att ni ska vara livskraftiga en lång tid framöver.

Endast den som ser långt hittar rätt! Vi måste våga sätta oss på klippan och se ut över landskapet, se vilka möjligheter som finns och våga fånga dessa. Det är inte den starkaste som överlever, det är inte heller den intelligentaste utan det är den organisation/organism som är mest flexibel och kan fånga sin samtid.

Vi i SAFF-styrelsen ser fram emot ansökningar och det spännande utvecklingsarbetet som ligger framför oss. Lycka till!»

Fem på Forum Ansvar

Hva tar du med deg fra denne konferansen?

Øyvind Kind Robertsen, ungdomsorganisasjonen Juvente, Norge:

Dagen har vært veldig interessant – særlig det vi har fått høre om organisering av frivilligheten i dag. Jeg tenker dette har vært nyttige innspill som vil være fine å ta med inn våre daglige diskusjoner på kontoret om hvordan vi i Juvente skal være relevante for dagens unge.

Annika R. Bergman, Blå Bandet, Sverige:

- Ny kunnskap, inspirasjon og nye ideer å ta med tilbake hjem til Blå Bandets forbundsstyrelse. Veldig bra konferanse som handlet om at våre organisasjoner må hjelpe til å ta ansvar for vår fremtid.

Mariann Skar, Eurocare, Brussel

- Jeg tar med meg viktigheten av å endre organisasjonen til virkeligheten rundt, se framover og være tydelig på målet. Et godt spørsmål som ble nevnt i en av innledningene var: «hva ville du gjort dersom organisasjonen skulle startes i dag?» Det er et nyttig innspill til en strategidiskusjon som mange organisasjoner har behov for.

Peter Moilanen, IOGT NTO, Sverige

- Jeg vil ta med meg dette med å se på de store trendene og omverden. I en hverdag fylt av kortsiktige mål, er det ekstra viktig å ta et steg tilbake og se på det store bildet. Og så må vi heller ikke undervurdere det på møte nye folk og pleie nettverk.

Peter Konow, Alkohol og Samfund, Danmark

- Jeg tar med meg det som handler om hvordan skape engasjement i en idealistisk sak, Hvordan oversette engasjementet fra idealisme til å gjøre noe konkret og noe som politikerne vil se er relevant. Og så har jeg møtt mange interessante mennesker og mulige samarbeidspartnere.

Nordisk mingling

- Det viktigste skjer som oftest i pausene...

Å komme sammen er begynnelsen. Å holde sammen er framgang. Å arbeide sammen er suksess. (Henry Ford)

Inbjudna talare

Jesper Bengtsson	Chef och chefredaktör för Tankesmedjan Tiden
Jan Elverum	Generalsekretær Blå Kors
Sören Holmberg	Professor emeritus i statsvetenskap vid SOM-institutet, Göteborgs universitet
Peter Larm	Forskare, CAN & Uppsala Universitet
Fredrik Torberger	Konsult och framtidsstrateg på Kairos Future

Actis

Mina Gerhardsen	Generalsekretær
Pernille Huseby	Seniorrådgiver
Stig Erik Sørheim	Internasjonal leder
Rita Nilsen	Styremedlem

Alkohol & Samfund

Anette Sogaard Nielsen	Formand
Peter Konow	Direktør

Blå Bandet

Susanne Hedman Jensen	Förbundsordförande, ledamot SAFFs styrelse
Per-Olof Svensson	Organisationssekreterare
Annika R Bergman	Vice förbundsordförande
Nils-Åke Pehrsson	Förbundskassör

Sveriges Blåbandsungdom

Nathalie Carlryd	Verksamhetschef
------------------	-----------------

Blå Kors

Amund Gillebo	Forebyggingsleder
Solveig Mjøltnes	Divisjonsdirektør, Div Opplæring

DNT – Edru livsstil

Marit Barene	Generalsekretær
--------------	-----------------

Eurocare

Mariann Skar	Secretary General
--------------	-------------------

Hela Människan

Frank Åkerman	Generalsekreterare
Ingela Freed	Vice ordförande

IOGT

Cecilie Widnes Generalsekretær, Moderator för dagen

Juvente

Øyvind Kind Robertsen Leder
Gjertrud Fludal Aktivitetssekretær

Juba

Ida Braaten Leder
Kari Torbjørnsen Aktivitetskonsulent/daglig leder

IOGT-NTO

Johnny Mostacero Ordförande
Per Leimar Politisk sekreterare, alkoholfrågor
Peter Moilanen Generalsekreterare

Ungdomens nykterhetsförbund (UNF)

Isabelle Benfalk Ordförande

MA-Rusfri trafikk og livsstil

Ann-Cathrin Becken Leder
Elisabeth F. Kristoffersen Generalsekretær
Anne Beate Budalen Rådgiver trafikksikkerhet

MA-Ungdom

Stig Eid Sandstad Daglig leder
Line Langaas Prosjekt- og kampanjeansvarlig

Motorförarnas Helnykterhetsförbund (MHF)

Maria Bergström Förbundsordförande
Göran Sydhage VD, ledamot SAFFs styrelse

Stiftelsen Ansvar för Framtiden (SAFF)

Nils-Erik Söderqvist Styrelseordförande
Geir Riise Ledamot styrelsen
Johan Damgaard Jensen Ledamot styrelsen
Lars-Gunnar Wettebrand Ledamot styrelsen
Karin Josefsson Vik. generalsekreterare

Sveriges landsråd för alkohol och narkotikafrågor (S.L.A.N.)

Håkan Eriksson Tf Generalsekreterare

FORUM ANSVAR

Forum Ansvar 2018 København 7 november

Takk for fine dager i Oslo og lykke til med spennende prosjekter og organisasjonsutvikling i året som kommer.

Ses i København 7. november 2018!

